שלח ליה ר"נ בר רב חסדא לרב נחמן בר יעקב. ר"נ סתם שבכל גמרא הוא ר"נ בר יעקב[ד] תדע דבכל הגמ' לא תמצא ר"נ בר יעקב זוכר שמו ושם אביו אלא"כ יש ר"נ אחר אלא בכל ובירושל' פליגי בכל מקום רב נחמן בר יעקב ורב ששת משמע דהוא ר"נ סתם דהוא בר פלוגתיה דרב ששת בגמ' שלנו ולא כמו שמשמע ממוך פירוש הקונטרס בסוף פרק כל הגט (גיטין דף לא: ושם ד"ה אמא) דרב נחמן בר יצחק הוה מתניה דבי נשיאה דהיינו רב נחמן סתם כדמוכח בהעור והרוטב (חולין דף קכד:) ועוד דאמרינן בהשולח (גיטין דף לט:) אמר ר"נ בר יצחק אמא אמינא [אין] הלכה ורבנן דאמו ממחוה אמרי משמיה דר"נ הלכה אלמא ר"נ סתם לאו היינו ר"נ בר יצחק ובפרק מי שהוציאוהו (עירובין דף מג: ושם ד"ה יתיב) אמר יתיב ר"נ בר יצחק אחורי דרבא ויתיב רבא קמיה דר"נ וכן בכמה מקומות אמר רבא אמר רב נחמן ורב נחמן בר יצחק הוה תלמידיה דרבא כדמשמע בלא יחפור (לעיל דף כב.) ואין להאריך[ה]:

הא דאית ליה פירא בארעא. לא יעיד דנוגע בעדות הוא לפי שהיה נותן לו למחצה לשנים ולרביע ואם יזכה המערער הרי שלא ברשותו ירד וידו על התחתונה אבל לית ליה פירא בארעא לא חייש אם יסלקוהו דכמה שדות ימצא בארסיות:

לוקח ראשון מעיד ללוקח שני והוא דאית ליה ארעא אחריתי אבל לית ליה ארעא אחריתי לא יעיד. פ"ה משום דחייש שמא יבא בע"ח ויטרוף ממנו ולא יהא לו ממה לגבות מן המוכר וקשה לר"י דא"כ תפילו אית ליה ארעא אחריתי נמי דכי היכי דחייש לבע"ח קטן ה"נ ניחוש לבעל חוב גדול שיהא חובו כנגד שני קרקעות אלא נראה לר"י דאע"ג דלעיל (דף מד.) גבי מוכר שדה שלא באחריות אמרינן אאין מעיד לו עליה מפני שמעמידה בפני בעל חובו אתם ודאי חיישינן לבעל חוב לפי שאדם יודע אם יש לו בעלי חובים אם לאו וכשאנו רואים שבא להעיד אנו חוששים שלכך מעיד לפי שרוצה להעמידה בפני בע"ח ואתם אפילו אית ליה ארעא אחריתי לא יעיד דחיישינן שמא יש לו בעל חוב גדול וכן אומר רשב"א דמשמע לעיל כי פריך וכי קנו מידו מאי הוי הכי מעמידה בפני בע"ח ולא משני כגון דאית ליה ארעא אחריתי והא דקאמר לעיל אי דאית ליה ארעא אחריתי עליה הדר לא תקשי איאך הדר עליה שמא יש לו בעל חוב גדול דה"פ אי אית ליה ארעא אחריתי כדי כל החוב אלא אבל אין לחוש שהלוקח מעיד לפי שיהיה לבע"ח של מוכר ממה לגבות דאין הלוקח יודע אם יש למוכר שום בע"ח אלא היינו טעמא דאין הלוקח ראשון מעיד ללוקח שני אע"ג דלא חיים לבע"ח מיהו חיים שמא קרקע גזולה היא והיום לו למחר יבא הנגזל ויקחנה ולא יהיה לו ממה לחזור על המוכר היכא דאית ליה ארעא אחריתי למוכר וא"ת ומלוה וערב (והלוקח) אמאי מעידים לוה אע"ג דאית ליה ארעא אחריתי ניחוש שמא היא גזולה וכשיבא נגזל ויקחנה לא יהיה לו ממה לגבות כדחייש"ן לחד נגזל גבי לוקח ה"נ ניחוש גבי ערב ומלוה וי"ל דבשום מקום אין המלוה וערב והלוקח חוששין כל זמן שאחריות שלהן קיים: **לוקח ראשון מעיד ללוקח שני.** קשה לרשב"א אמאי לא קאמר לוקח מעיד למוכר והוא דאית ליה ארעא אחריתי בין (לפרש"י) בין לפר"י:

קבלן

ראה תניא אמר רב אשי ואי חכים משוי ליה ראה דאמר ליה אמאי תפיסת ליה לאו משום דאית לך גבאי השתא (ו) אפקינהו ושימינהו שקול את דידך ואשקול אנא דידי א"ל רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי מצי א"ל לא צריכנא לשומא דידך כבר שמוה קמאי דקמך: ארים אין לו חזקה: אאמאי עד האידנא פלגא והשתא כולה א"ר יוחנן באריסי בתי אבות אמר רב נחמן גארים שהוריד ארישין תחתיו יש לו חזקה מאי טעמא דלא עביד אינש דנחתי ארישי לארעיה ושתיק א"ר יוחנן דארים שחלק לארישין אין לו חזקה מאי טעמא אימור (ז)הרמניא בעלמא שוויה שלח ליה ר"נ בר רב חסדא לר"נ בר יעקב ילמדנו רבינו ארים מעיד או אינו מעיד הוה יתיב רב יוסף קמיה אמר ליה הכי אמר שמואל הארים מעיד והתניא אינו מעיד לא קשיא הא דאיכא פירא בארעא והא דליכא פירא בארעא (עמלק סימן)[ט] תנו רבנן ערב מעיד ללוה והוא דאית ליה ארעא אחריתי המלוה מעיד ללוה והוא דאית ליה ארעא אחריתי [י]לוקח ראשון מעיד ללוקח שני והוא דאית ליה ארעא אחריתי

קבלן

ראה תניא. ראה טליתו ביד האומן ערוכה ובעדים אבל זה אינו רואה טליתו ביד זה האומן וגם העדים כשראוהו לא הכירוהו אם זה הוא: **ואי חכים.** המובע מאי משוי ליה ראה יכול לשתדל לאומן בדברים עד שיראהו לו בפני עדים וכיון שיראהו יוכל להוציאו ממנו דאומן אין לו חזקה היכא דראה: **דא"ל.** דרך ערמה בחשאי: **אמאי תפסת.** טלית דידי: **לאו משום דאית לך.** זחי גבאי ואתה ירא שלא תכפור בך איני כופר בך ואף אתה אל תכפור לי ועכשיו בהיתר כנגד מה שאני חייב לך אפקה בפני בני אדם שבקיאין בשומא ונשיימיה ושקול דידך והחזר לי המותר אם יש יותר: **מאי מ"ל כו'.** כלומר גם האומן כ"ש שיהא ערום ומכיר בערמתו ויאמר לא לריכנא לשומא דידך כבר שיימוה ראשונים לפני נוחך ואין שום כלום יותר מן המוב שאתה חייב לי: **ארים.** שיודעין בו שבארישין ירד לשדה זו אין לו חזקה: **אמאי.** אין לו חזקה והלא עד האידנא שהיה בארישות פלגא היה נוטל כדין ארים והשתא אכלה כולה שלש שנים ואין זה דרך ארישים והיה לו לבעל השדה למחות: **א"ר יוחנן.** מתני' בארישי בתי אבות מיירי שרגילין לשמור שדות של משפחה זו מעולם הן ואבותיהן בארישות ולא היו יכולים להחליפו בארישים אחרים ואותן ארישים נוהגים לאכול כל הפירות ב' וג' שנים ואחרי כן יאכלו הבעלים כמו כן הלכך אין להם חזקה אבל שאר ארישין יש להן חזקה: **ארים.** של בתי אבות שהוריד ארישין תחתיו אותן ג' שנים שהיה לו לאכול והוא לא עשה עמהן כלום: **יש לו חזקה.** דלא עביד בעה"ב דנחתי ארישין נכרים בארעיה בלא רשותו ואמיק שמא יקלקלו שדותיו אע"ג עושה הארים עצמו עמהן ורואה מה הם עושים כדלקמיה: **ארים.** של בתי אבות: **שחלק לארישין.** לכל אחד מסר לעשות חלקו בשדה וגם הוא עושה עמהן: **אין לו חזקה.** דאע"ג דהיכא דהוריד תחתיו יש לו חזקה הכא אין לו חזקה דכה"ג לא קפיד בעל השדה מאחר שגם הוא עושה עמהן: **ואיכא למימר הרמניא שוויה.** רשות נתנו לו להוריד ארישין עמו אם טורח הוא לו לעשות לבדו: **ארים.** שהורידהו לאומן ובא שמעון לערער עליו מי מצי ארים להעיד לו לראובן להעמיד בידו מי הוי נוגע בעדות משום דנהנה מן פירות השדה או לא: **א"ל.** רב יוסף דיתיב קמיה הכי אמר שמואל כו': **הא דאיכא פירא בארעא.** שעדיין לא נטל הארים חלקו אינו מעיד דנוגע הוא בעדות: **לוקח ראשון.** כגון ראובן לוה משמעון מנה ושוב מכר ב' שדותיו אחת ללוי באחריות ואחת ליהודה השתא שדה זו שמכר ליהוד' משועבדת ללוי מפני שקיבל ללוי אחריות שאם יבא שמעון ויטרוף את לוי שיחזור לוי ויגבה ממה ששייר ראובן שלא מכר ללוי עכשיו אם רוצה לערער על שדה שקנה יהודה שמשועבדת ללוי יכול לוי שהוא לוקח ראשון להעיד על יהודה שקנאה ולא אמרי' נוגע בעדותו הוא משום דמשועבדת לו אינו רוצה שתצא מידו. ואימתי מעיד לו והוא דאית לו לראובן או ליהודה קרקע אחריתי שאם היה שמעון טורף את לוי שיכול לוי לחזור אז על ראובן שמכר לו או על יהודה שקנה מה שמשועבד לו דהשת' לא נוגע בעדות הוא דעדיין יש לו מקום לגבות ממנו:

עין משפט נר מצוה

קסב א ב מי"י מהל' טוען הל' ה סמג עשין לה טוש"ע מ"מ פי' קמט סעיף כה:
קסג ג ד מי"י שם הל' ו טוש"ע שם סעיף טו:
קסד ה ו מי"י פט"ו מהל' עדות הל' ה סמג לאוין קט טוש"ע מ"מ פי' לז סעיף ג:
קסה ז ח מי"י שם הל' ו טוש"ע שם סעיף יג:
קסו ט מי"י שם ועי' בהשגות טוש"ע שם סעיף יד:

רבינו גרשום

שפיר קאמר דראה תניא. דכל זמן שלא ראה נאמן המחזיק: אי חכים התובע מצי משוי ליה ראה. כלומר כי היכי דכי ראהו בידו אין האומן נאמן הכי נמי יכול לשדלו בדברים עד דמשוי ליה ראה ויכול להוציאה דאמר ליה דרך הערמה אמאי תפשת האי טלית דידי לאו משום דאית לך גבאי כך וכך זוזי אינו כופר לך ואף אחה אל תכפור לי שאני יודע שזה שאתה אומר לא היו דברים מעולם בעבור שאתה (חרשבה) כנגד מה שאני חייב לך: אפקיה. דנישום ושקול דידך והב דידי וכן יכול לטוענו שיוציאה: א"ל רב אחא. אי משום הא לא דמצי טען האי לא צריך לשומא דידך שאני יודע שומתה: **פיסקא** ארים. (שירדון) אין לו חזקה לומר שלי היא כבר אכלתיה ג' שנים: אמאי. אין לו חזקה ולימא ליה הארים עד האידנא אכלתיה פלגא כדין אריס והשתא אכלתיה כולה ג' שני חזקה דלי הוא שקניתיה: הבא בארישי בתי אבות עסקינן. כגון משפחה אחת שמתחברין וכל אחד נותן לאריס שדה אחת כולה ג' שנים או ה' כדי שיזדרענה ויאכל פירותיה ובאותו שכר ישמור כל השדות של משפחה ולאחר ג' שנים או ה' מחזירה לבעליה וחוזר שני של אותה משפחה ונותן לו שדה אחת לג' שנים שיהיו כל הפירות שלו כדי שישמור כל שאר שדותיו ושדות כל המשפחה וכן עושין כולם. היה לו שדה אחת כולה כל ימי אריסותיו אין לו חזקה בה דהשתא לא מצי למיטען עד האידנא פלגא והשתא כולה דמעיקרא נמי לאוכלה כולה הקצוה לו: אריס. אותה שדה שקבל מן בתי אבות והוריד אריסין לחצי השדה למחצה מפירות וחצי השדה החזיק בידו בשביל שכר השדה והוריד בחציה אריסין ג' שנים יש לו חזקה באותו חצי שהוריד בה האריסין לומר שלי היא ואין יכולין לומר לו בתי אבות כולה הלוינוך בשכירות משום דלא עביד אינש דמחתי כלל. אריס שהיו לו שדות הרבה לעבוד ולא היה מספיק לעבדו והקים עליהן אריסין לסייעו והיה מחלק להם משכר אריסותו בין מאותן שדות שקבל ובין מאותן שדות שיירחדו לו לשכירותו אם

הגהות הב"ח

(ו) גמ' ואמאי אפקיה ולישיימיה שקול מת דידך: (ז) רשב"ם ד"ה לליכא פירא וכו' הכהה שדות ימצא בארישות יגב:

רבינו גרשום (המשך)

טוען ואמר החזקתי באותו חלק שהורדתי האריסין לא הויא חזקה. דאימור בהרמנא בעלמא שוי' נתנו לו רשות בעלי השדות להורידן. דהואיל דנפישי האריסין מתעסקי טפי בשדות ומנטרן טפי ונייחא להו: אריס וכו'. להעיד לבעל השדה שקנאה לדחות מעליו המערער אז לא. מי אמרי' דנוגע בעדות הוא הואיל דמתהני מפירותיה או לא: הכי אמר שמואל מעיד. הואיל דאין לו בגוף קרקע: הא דאיכא פירי בארעא. שעדיין לא נטל האריס חלקו אינו מעיד דנוגע הוא. ואי ליכא פירי בארעא דכבר לקט חלקו המגיע מעיד: ערב מעיד ללוה. דשלו היא הקרקע שקנאה אע"ג דמשתעבדי לערב שדותיו של לוה. ואימת מעיד והוא דאית ליה ארעא אחריתי ללוה חרן מזו שמעיד עליה שזה שיעור החוב שנתערב בשבילו: מלוה נמי מעיד ללוה. דזכין ההוא קרקע דלא אמרי' הואיל דהאי קרקע משועבד למלוה נוגע בעדות הוא. דכיון דאית ליה ללוה ארעא אחריתי דמצי למיגבי מינה מלוה שיעור הלוואתו לאו נוגע בעדות הוא: לוקח ראשון מעיד ללוקח שני. כגון ראובן לוה משמעון מנה ושוב מכר ב' שדותיו אחת ללוי באחריות ואחת ליהודה השתא שדה זו שמכר ליהוד' משועבדת ללוי מפני שקיבל ללוי אחריות שאם יבא שמעון ויטרוף את לוי שיחזור לוי ויגבה ממה ששייר ראובן שלא מכר ללוי עכשיו אם רוצה לערער על שדה שקנה יהודה שמשועבדת ללוי יכול לוי שהוא לוקח ראשון להעיד על יהודה שקנאה ולא אמרי' נוגע בעדותו הוא משום דמשועבדת לו אינו רוצה שתצא מידו. ואימתי מעיד לו והוא דאית לו לראובן או ליהודה קרקע אחריתי שאם היה שמעון טורף את לוי שיכול לוי לחזור אז על ראובן שמכר לו או על יהודה שקנה מה שמשועבד לו דהשת' לא נוגע בעדות הוא דעדיין יש לו מקום לגבות ממנו:

מסורת הש"ס

(ד) [גי' הענין קהרמנא פי' תפוטרופוס], (ה) הקי"ס תומר שבכמה כתי"י ליתא ועי' בהגהות יעב"ץ, (ו) רש"ש, (ז) ומסי' קדושין דף לג. שמעמ דקתם ר"נ הוא ר"נ בר אמא [ועי' בתוספת חזון בסוגי מי' כ' שרואה לומר דתרי רב נחמן הוו וחד מינייהו ר"נ בר אמא], (ח) [ועי' תוס' עירובין יח. ד"ה מתקיף ועוד שם מג: ד"ה יתיב ותוס' גיטין לא: ד"ה אמא], (ו) [ל' לפי' רשב"ם].

קבלן. ערב קבלן שקבל המעות מידו של מלוה ונתן לידו של לוה וזהו דינו דממי שירלה המלוה יפרע תחלה. אבל ערב שתמת אין תובעין לערב תחלה עד שיעמיד מלוה ללוה בדין ויחייבוהו לשלם ואין לו מה לפרוע ואז יגבה מן הערב: **אמרי לה מעיד.** כמו ערב: **ואמרי לה אינו מעיד.** דאכתי נוגע בעדות הוא דניחא ליה דנוקמא תרוייהו ארעתא בידיה דלוה כי היכי דליהוו ליה ארעא עוכא זיבורית וציונית דכי אתא מלוה למגבי ציונית דקבלן כדין בע"ח שדינו בציונית לימא ליה אתן לך ציונית דלוה והלכך הוה נוגע בעדות דאי לא הוה ללוה ציונית לא ליגבי מלוה אלא מציונית דקבלן דהכי הוי דינא דלכל מאן דבעי תבע בריש. אבל בערב שתם ליכא למימר הכי דכל כמה דאית ליה ללוה למיפרע מידי ואפי' זיבורית לאו כל כמיניה דמלוה למיהדר גבי ערב כדקי"ל במכילתין (לקמן דף קעד.) לא יתבע לערב תחלה: **אומן אין לו חזקה.** כדקתני מתני' [מב.]: **אבל בן של אומן.** וכגון שאין הבן אומן יש לו חזקה וכדמפרש לקמן: **גזלן.** לקמן מפרש היכי דמי יש שמפרש שהוחזק בגזלנות על שדה זו ובהאי שדה הוא דאין לו חזקה ויש שמפרש לקמן כגון רוצח נפשות על עסקי ממון והלכך אין לו חזקה על שום קרקע של אחרים בעולם: **אי דאתו.** הנך בנים בטענתא דאבוהון דאמרי אבינו הורישה לנו ומש"ה בן גזלן אין לו חזקה דכי האי גוונא אין טוענין ליורש דכיון דמכח גזלן קאתי ואיהו לא טענן מאבי אבי יורש דזבנה מינך קמאי דידי דליהמניה ע"י מיגו דאלי אמר (ד) זבנית מינך הלכך חזקה שאין עמה טענה היא שהרי אין לאבא חזקה וגם הבן הבא מכחו אין חזקתו חזקה וכיון דמכח אבוהון קאתו אפילו הכי בן אומן ובן אריס נמי לא ליהוי להו חזקה: **אלא בטענה דנפשייהו.** אלא דזבנתה מינך: **לא לריכא.** דקאתו בטענתא דאבוהון וכגון דאמרו עדים בפניו הודה לו המערער לאביהן של אלו שמכרו להם הלכך הבן בן אריס ובן אומן איכא למימר קושטא קאמרי כשטוענין אבינו לקחו ממך שהרי הודה והודאת בעל דין כמאה עדים אבל בן גזלן אע"ג דאודי האי מערער לאביו לא מהימן לומר לקוח הוא ביד אבי ואפי' בחיי אביו אם נתנו לבן שהרי הוא מתוך פחד הודה לו לגזלן כדרך בהבא כו' אבל בן בנו של גזלן יש לו חזקה אי אתי בטענה דאבוה דטענין מאבי ירשתי ואבי לא היה גזלן וכי האי גוונא טוענין ליורש דאילו היה אביו קיים הוה טען מינך זבנתה ולא הוה אתי בטענתא דאבוה אף אנו נטענו בשביל היורש ורישא דקתני אומן אין לו חזקה בדליכא עדי הודאה דלגדדין קתני: **אי לאו דאודי ליה.** גזל לגזלן: **הוה ממטי ליה לדידיה ולאחריה לשחור.** היה מוסר אותו ואת חמורו לפקיד כדמתרגמינן (במדבר טז) [לא חמור אחד מהם נשאתי] לא חמרא דחד מנהון שחרית דסתם גזלן גברא אלמא הוא: **פעמים שאפילו בן גזלן יש לו חזקה.** ואע"ג דלא אתי בטענה דנפשיה היכי דמי כגון דקא אתי בטענתא דאבוה שטוען מאבי אבי אבי יורש ואיהו לא היה גזלן ומיגו דאבי אמר זבנתה מינך כי אמר נמי זקני הוריסה לאבי ואבי הוריש נאמן דחזקה שם עמה טענה מעלייתא היא: ל"א כתוב בספרים **פעמים שבן בנו של גזלן נמי אין לו חזקה וכגון דאתי בטענתא דאבוה.** שאבי אביו גזלן היה. ושניהם אמת אבל הראשון נראה שאמר רבא ולא האחרון: **היכי דמי גזלן.** אותו שאין לו חזקה: **על שדה זו.** ובהאי שדה הוא דאין לו חזקה אבל בשאר שדות יש לו חזקה: **כגון של בית פלוני שהורגין כו'.** אנשי רשעים היו שהיה מכיר בהן רב חסדא שהורגין (ה) נפשות על עסקי ממון אין להן חזקה בשום קרקע בעולם שכל אדם יראה למות בהן. וקי"ל כתרוייהו: **ירד מאומנותו.** ושוב מחזיק בה יש לו חזקה: **בן שחלף.** הפליג מאביו ואין סמוך עוד על שולחנו כגון שנשא אשה ואין משתדל עוד בנכסי אביו. הרי הן כבל אדם אע"ג דתנן (לעיל דף מב.) לא לאיש חזקה בנכסי אשתו ולא לאשה בנכסי הבן ולא האב בנכסי הבן כו' הכי כיון שהופלגו זה מזה יש להן חזקה זה על זה: **פלקא דעתך אמינא אחולי אחיל.** האב גבי דבן פירות שאכל בשלש שנים ולפיכך לא ערער ולא תיהוי חזקה קמ"ל דלא מחיל: **אלא אשה שנתגרשה פשיטא.** דמחזקת בנכסי בעלה וכן בעלה מחזיק בנכסיה שהרי שוגאין זה את זה והיה להן למחות:

מגורשת

קבלן אמרי לה מעיד ואמרי לה אינו מעיד. תימה דמאי נפקא מינה דאי אתי מלוה וטריף את של קבלן אתי קבלן וקטריף את של לוה כיון דאית ליה ארעא אחריתי ואין נראה לומר כגון שיש לקבלן ציונית והיא ארעא שרוצה להעיד עליה נמי ציונית אבל ארעא אחריתי דאית ליה ללוה היא זיבורית דמפסיד כשיבא מלוה וטריף את שלו דלא יהיה לו לגבות אלא מזיבורית דא"כ מלוה נמי לא יעיד ללוה אפילו אית ליה ארעא אחריתי בעין זה ועוד בכל ענין משמע דאינו מעיד דלא מפליג בין היא ציונית בין היא זיבורית ועוד דל"ע בהניזקין (גיטין דף מט:) דנראה דמוכח התם דאם אין ללוה אלא זיבורית גם קבלן לא יתן לו אלא זיבורית ונראה דהיינו טעמא דקבלן אינו מעיד ללוה אע"ג דאית ליה ארעא אחריתי משום דטריחא ליה מילתא למיקם עליה בדינא וליינא וכשיהיו ללוה קרקעות הרבה לא יגבה המלוה מן הקבלן הואיל ויכול לגבות מן הלוה בהרווחה אבל מלוה מעיד ללוה בכל ענין אפילו אותה שמעיד עליה היא ציונית ואחריתי זיבורית דמשום איחלופי ציונית לזיבורית לא יעיד שקר דמכל מקום יש לו שוה כשוה אי נמי ארעא אחריתי דכולה שמעתין כיולא בו קאמר:

ה"ג **כגון דקאמרי בפנינו הודה.** פי' בן אריס בן אומן בן גזלן ומש"ה אומן אין לו חזקה אבל בן יש לו חזקה כשטוען קמי דידי הודית לאבי שמכרת לו נאמן במיגו דאי בעי אמר מינך זבנתה אבל בן גזלן אין לו חזקה דהודאה שהודה לגזלן לאו הודאה היא דאי לאו דאודי ליה שמכרה לו הוה ממטי ליה ולאחריה לשחור אבל לא גרסינן כגון דקאמרי עדים להא אי איכא עדים דאודי ליה דמיניה זבנה א"כ אומן ואריס גופייהו יהו נאמנים ועוד כיון דאיכא עדים בן אריס בן אומן למה צריכים להחזיק בלא חזקה נמי מוקמינן לה בידייהו כיון דאיכא סהדי. ר"ת: **פעמים** שבן בן גזלן אין לו חזקה בגון דקאתי בטענתא דאבא דאבוה. תימה לר"י דאמאי אין לו חזקה הא טוענין ליורש והוה ליה למימר דלמא אי הוה אביו קיים דהיינו בן גזלן הוה טען אנא הדר זבינתה מינך ונראה לר"י דגרס פעמים שבן גזלן יש לו חזקה כגון דקאתי בטענתא דאבא דאבוה דהוא אבי הגזלן וקמ"ל דאע"ג שהיתה בידו מי שאין לו חזקה דהיינו אביו הגזלן מ"מ יש לו חזקה כיון שאמר שהיתה של אבי אביו ויש לייחס גירסא ראשונה פעמי' דבן בן גזלן אין לו חזקה והכי פירושה כגון דאתא בטענתא דאבא דאבוה ואומר שאמר לו אביו דהיינו בן הגזלן שהיתה לו הגזלן אביו דאם אתא דהדר (ה) זבנתה מינך הוה א"ל אנא זבינא אי נמי נראה לר"י דלא טענינן ליורש כי האי גוונא דמילתא דלא שכיחא היא כי היכי דאמר בסוף המוכר את הבית (לקמן דף ע: ותס"ד מאן) דלא טענינן ליתמי נאנסו משום דמילתא דלא שכיחא היא והא דקאמר לעיל [בן] בן גזלן בן אומן יש לו חזקה היינו דוקא משום דאמר בפניו הודה ואדרבה משם יש להוכיח דמשמע הא לאו הכי אין לו חזקה כיון דמעיקרא בתורת אומנות ואריסות וגזלנות אתא לידיה:

ירד מאומנותו יש לו חזקה. מלינו לפרש מאותן כלים שנתן לו לאחר שירד מאומנותו דומיא דאריס שירד מאריסותו אי נמי אפילו אותן כלים שנתנו לו בשעה שהיה עדיין אומן והוא שהוא אחר אומנותו כ"כ שהוא רגילות שמחזירם לבעלים ונראה דבן אומן נמי דאמר לעיל דיש לו חזקה כי אמר (ו) בפנינו הודה היינו אחר ששהה אחר מות אביו דאי לאו הכי אין נראה שיהא נאמן במיגו דאי בעי אמר לקוח הוא בידי דאי טעין נמי לקחתיה ממך לא היה נאמן:

מגורשת

(ה) [לקמן נב.], (ו) כפ"ל: וכיון שהורגין,

הגהות הב"ח

(א) גמ' אי דאתו בטענתא וכו' אי לא אתו בטענתא לאבוהון אלא בטענתא דנפשייהו אפי' כן גזלן נמי. ג"כ ע"ל דף נג כתוס' ד"ה מודה לי: (ב) שם ממטי ליה לדידיה ולאחריה: (ג) שם אלקא דעתך אמינא אב לבן אתולי: (ד) רשב"ם ד"ה אי דאתו וכו' דאמי אמר אנא זבנית: (ה) תוס' ד"ה פעמים וכו' דאם אתא דהדר זבנה מינה הוה אמר: (ו) ר"ה ירד וכו' כי אמר בפני הודה:

עין משפט נר מצוה

קבז א מי' פט"ו מהל' עדות הל' ו עי' כ"מ סמג לאוין קט טוש"ע ח"מ סי' לז סעיף יג בהג"ה: קסח ב ג ד ה ו ז ח מי' פי"ד מהל' טוען הל' ג ד סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' קנב:

קסט ט י מי' פי"ג שם הל' יא סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קמט סעיף יב:

קע כ מי' שם הל' ד טוש"ע שם סעיף כח:

קעא ל מי' שם הל' ו טוש"ע שם סעיף ח:

קעב מ מי' שם הל' ט טוש"ע שם סעיף ד:

קעג נ מי' שם טוש"ע שם סעיף י ועיין בטוש"ע אה"ע סי' פז:

רבינו גרשום

קבלן מאי. דדיניה דקבלן שאמר למלוה הלוהו ואני קבלן יכול המלוה לפרוע מן הקבלן ועכשיו כל שדותיו של לוה משועבדים לקבלן עד שיפרע חובו: אמרי לה מעיד. ללוה והוא שיש ללוה שדה אחרת כשיעור החוב חרן מה שעורדין עליה דהשתא לאו נוגע הוא: ואמרי לה דאפ"ה אין מעיד. דניחא ליה לקבלן דלוקמי מן הני קרקע תרוייהו בידא דלוה שיהא לו יותר ממה לפרוע: בן אומן. ובן אריס הרי הן כאחר ויש להן חזקה: אי דקאתי הני בנים בטענה דאבוהון. דאמרי אבינו הורישה לנו. מאי אירא בן גזלן דאין לו חזקה אפי' הנך בן אומן ובן אריס נמי לא ליהוי חזקה. ואי דאתי בטענה דנפשייהו דאמרי זבנינה אפי' בן מגזלן נמי ליהוי ליה חזקה: בפנינו הודה לו. המוכר לבן אומן ולבן אריס ולבן גזלן דזבניה ניהלייהו לאבוהון מש"ה איכא למימר בבן אומן ובן אריס כי אתו בטענה דאבוהון דקושטא קאמרי דהמוכר (בב"י ובערוך הוא בכאן מקום פרי כמו חצי שדה ואולי חסר כאן איזה תיבות) [זבן] ניהלייהו. והאי בן גזלן אע"ג דאיכא עדים שהודה המוכר לגזלן שמכרה לו לא הויא חזקה דמחמת ביעתוחא הוא דאודי ליה דהוי מסתפי דאי לא מודי ליה הוי מלשין עליה. ומכמי ליה ולאחריה לשחור. שילך עם חמורו באנגרא לשליחו' עבדות השלטון כדמתרגמינן לא חמור א' (מהם) נשאתי לא חמרא דחד מנהון שחרית. וכמו נוח לתשחורת. ולא גמר והקנה לו. אבל בן בנו של גזלן אי אתי בטענה דאבוה יש לו חזקה דאביו לאו גזלן הוה: ירד מאומנותו. ושוב מחזיק בה יש לו חזקה: בן שחלף. שנתן לו אביו חלקו בחייו והוא מחזיק בשדה אחת יותר על חלקו שנתן לו אביו ג' שנים וכן אשה שנתגרשה והחזיקה שוב בשדה בעלה ג' שנים: הרי הן ככל אדם. ויש להן חזקה: סד"א אחולי אחיל ליה. ו) היה הפירות דלא מערער ולא תהוי חזקה:

ו) תוס' ל"ל הפירות שאכל הבן ולא מערער וכו'.

מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותיה. וכגון שיימד לה מרעא מחריתי דלי לאו הכי אין [ט]לו מזקה דכיון דאית לה מזוני מזוני הוא דקא אכלה כדאמרי׳ לקמן: **ראייתן** ראיה ומעמידין שדה בידן. גרלה לרשב״א דנקט תרוייהו אידי דבעי למיתני גבי גזלן אין ראייתו ראיה ואין מעמידין שדה בידו מאי קמ״ל תנינא דאיכא מרבותין תרוייהו דאי לא תנא אלא אין ראייתו ראיה הוה אמינא דאין מעמידין שדה בידו אבל אם נתן לו בעל הבית מקחו בטל לאפוקי מדרב דאמר רב לא שנו אלא דאמר ליה לך חזק וקני אבל בשטר קנה קמ״ל כדשמואל דאמר [ז]אף בשטר נמי לא קנה עד שיכתוב אחריות נכסים [ח]ורב ביבי מסיים בה משמיה דרב נחמן [ה]קרקע אין לו אבל מעות יש לו בד״א [ו]שאמרו עדים בפנינו מנה לו אבל אמרו עדים בפנינו הודה לו לא כדרב כהנא דאמר [ט] אי לאו דאודי ליה הוה ממטי ליה לדידיה ולחמריה לשחוור אמר רב הונא [י]תליוהו וזבין זביניה זביני מ״ט כל דמזבין אינש אי לאו דאנים לא הוה מזבין ואפילו הכי זביניה זביני ודילמא שאני אונסא דנפשיה מאונסא דאחריני אלא [כ] כדתניא

במגורשת ואינה מגורשת וכדרבי זירא [ג]דאמר ר׳ זירא אמר ר׳ ירמיה בר אבא אמר שמואל [א]כל מקום שאמרו חכמים מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותיה אמר רב נחמן אמר לי הונא [ב]כולן שהביאו ראיה ראייתן ראיה ומעמידין שדה בידן גזלן שהביא ראיה אין ראייתו ראיה ואין מעמידין שדה בידו מאי קמ״ל תנינא [ג]לקח מסיקריקון וחזר ולקח מבעל הבית מקחו בטל לאפוקי מדרב דאמר [ד]רב לא שנו אלא דאמר ליה לך חזק וקני אבל בשטר קנה קמ״ל כדשמואל דאמר [ז]אף בשטר נמי לא קנה עד שיכתוב אחריות נכסים [ח]ורב ביבי מסיים בה משמיה דרב נחמן [ה]קרקע אין לו אבל מעות יש לו בד״א [ו]שאמרו עדים בפנינו הודה לו לא אבל אמרו עדים בפנינו הודה לו לא כדרב כהנא דאמר [ט] אי לאו דאודי ליה הוה ממטי ליה לדידיה ולחמריה לשחוור אמר רב הונא [י]תליוהו וזבין זביניה זביני מ״ט כל דמזבין אינש אי לאו דאנים לא הוה מזבין ואפילו הכי זביניה זביני ודילמא שאני אונסא דנפשיה מאונסא דאחריני אלא [כ] כדתניא

יקריב

[ט]לו מזקה דכיון דאית לה מזוני מזוני הוא דקא אכלה כדאמרי׳ לקמן: **ראייתן** ראיה ומעמידין שדה בידן. גרלה לרשב״א דנקט תרוייהו אידי דבעי למיתני גבי גזלן אין ראייתו ראיה ואין מעמידין שדה בידו מאי קמ״ל תנינא דאיכא מרבותין תרוייהו דאי לא תנא אלא אין ראייתו ראיה הוה אמינא דאין ראייתו ראיה א

יקריב אותו. קרא יתירא דהא כתיב לעיל זכר תמים יקריבנו ומצי למיכתב יקריבנו אל פתח אהל מועד לרצונו לפני ה׳: **מלמד שכופין אותו.** להקריב מה שנדר: **עד שיאמר רוצה אני.** אלמא היכא דכופין אותו עד דאמר מתוך יסורין רוצה אני ניה לרצונו דגמר בלבו להקריב. והוא הדין לזביני אם אמר רוצה אני הוי זביני דגמר בלבו להקנות: **דסיסוי ליה כפרה.** וכי אמר רוצה אני ולאי בלב שלם קאמר: **וכן אמה אומר בגיטי נשים.** בהנך דתנן (כתובות עז:) ואלו שכופין אותו להוציא מוכה שחין ובעל פוליפוס דכופין ומכין אותו עד שיאמר רוצה אני דוגתן[ד] מדעתו משמע: **דלמא.** התם נמי כי אמר רוצה אני גמר בלבו לגרשה דמצוה קעביד מתחר שמיאנוהו חכמים להוציא: **אלא.** רב הונא מסברא דידיה קאמר דמתוך יסורים גמר בלבו ומקני הואיל ואיכא תרתי יסורים ומתן מעות דלא מפסיד מידי: **גט המעושה.** שכופין אותו לבעל להוציא. אם ישראל הוא כשר שכפוהו ישראל וכגון דאמר רוצה אני: **בעבו"ס פסול.** ואע"ג דאמר רוצה אני. וקא ס"ד דמקשה דישראל כשר משום דמצוה לשמוע דברי חכמים ובעבו"ס פסול כיון דליכא מצוה אגב אונסי' לא גמר (ג) ומקנה ומגרש וקשיא לרב הונא דכיון[ו]) דליכא מצוה לא מקני אגב אונסיה: **ובעבו"ס.** אם אנו רוצים לכופו על ידי עכו"ס ויהיה הגט כשר מלמדים אנו לעכו"ס שיאמרו לו עשה מה שישראל אומר לך דהשתא נמי מצוה לשמוע דברי חכמים: **הכא נמי נימא אגב אונסי' גמר ומגרש.** דהא לא מפסיד מידי דומיא דזביני שמקבל דמי שדהו דכיון שאשתו שונאתו ובלא גט נמי לא תעמוד אצלו וגט זה אינו אלא להתירה לאחרי׳ לא מפסיד כלום: **אפילו בעבו"ס כשר.** דאגב אונסיה גמר וגרש דלא מפסיד מידי כדפרישית: **פסול.** מדרבנן וגריכה גט אחר ומיהו אם פשטה ידה וקבלה קדושין מאחר גריכה גט מזה ומזה: **ואולה עלמה ביד עכו"ס.** להחניף לו ולזנות עמו עד שיכריח את בעלה לגרשה: **נימא אגב אונסיה.** דסיקריקון גמר ומקני בעל הבית כיון דיהיב ליה זוזי ולא מפסיד מידי דהיינו תליוהו וזבין: **מודה שמואל דהיכא דיהיב ליה זוזי.** זה הלוקח מן הסיקריקון כשחזר ולקח מבעל הבית יהב ליה זוזי לבעל הבית דאגב דמקבל זוזי גמר ומקני דהיינו תליוהו וזבין אבל בלא מעות לא גמר ומקני דהא רב הונא נמי תליוהו וזבין קאמר אבל תליוהו ויהיב לא הוי מתנה: **ולרב ביבי דמסייס.** לעיל [מז:] במילתיה דרב נחמן דאמר גזלן שהביא ראיה אין ראייתו ראיה ואין מעמידין שדה בידו ואוסיף רב ביבי אבל מעות יש לו לגזלן שנתן לנגזל אלמא ס"ל לרב ביבי דאפי׳ נתן הגזלן לנגזל מעות לא קנה דתליוהו וזבין לא הוי זביני והוא הדין להך משנה דסיקריקון דאי נתן הסיקריקון לו הלוקח ממנו לבעל הבית מעות דמי השדה לא קנה וקשיא לרב הונא: **מימרא הוא.** שהיה אומר משום אחרים ואינה לא משנה ולא ברייתא. ואי הוה אמר לה רב ביבי משמיה דנפשיה הוה מהדר גמרא גברא אגברא קרמית בתמיה: בשדה

[1] יקריב אותו מלמד שכופין אותו יכול בעל כרחו תלמוד לומר לרצונו הא כיצד [א]כופין אותו עד שיאמר רוצה אני ודלמא שאני התם דניחא ליה דתיהוי ליה כפרה ואלא מסיפא [ב]וכן אתה אומר בגיטי נשים [ג]כופין אותו עד שיאמר רוצה אני ודלמא שאני התם [ד]דמצוה לשמוע דברי חכמים אלא סברא הוא אגב אונסיה גמר ומקנה מותיב רב יהודה [ה]גט המעושה בישראל כשר [ו] [ז]ובעבו"ם פסול [ח]ובעבו"ם חובטין אותו ואומרין לו עשה מה שישראל אומר לך ואמאי התם נמי נימא אגב אונסיה גמר ומגרש הא איתמר עלה [ט]אמר רב משרשיא דבר תורה אפילו בעבו"ם [י] כשר ומה טעם אמרו בעבו"ם פסול כדי שלא תהא כל אחת ואחת הולכת ותולה עצמה ביד עכו"ם ומפקעת עצמה מיד בעלה מותיב רב המנונא [יא]לקח מסיקריקון וחזר ולקח מבעל הבית מקחו בטל ואמאי התם נמי נימא אגב אונסיה גמר ומקני הא אתמר עלה [יב]אמר רב לא שנו אלא דאמר ליה לך חזק וקני אבל בשטר קנה ולשמואל דאמר אף בשטר נמי לא קנה מאי איכא למימר מודה שמואל היכא דיהב זוזי [יג]ולרב ביבי דמסיים בה משמיה דרב נחמן קרקע אין לו מעות יש לו מאי איכא למימר רב ביבי [יד]מימרא הוא ומימרא לרב הונא לא סבירא ליה אמר רבא הלכתא תליוהו וזבין זביניה זביני ולא אמרן אלא בשדה

[ד] **אילימא** מהא דתניא יקריב אותו. ומ"מ אי מהכא גמר אפילו תליוהו ויהיב נמי מתנה הוי וההיא דסיקריקין מוכח דאינה מתנה והיה ר"י רוצה לתרץ דהכא הוי כמו מכר דהא יש לו כפרה מתת הקרבן וקונה הכפרה ומגיטי נשים דבעי למיגמר מיניהו הוי נמי כמו מכר שנפטר על ידי כך משאר כסות ועונה אבל אי אפשר לומר כן דא"כ גט מעושה שלא כדין נמי יהא כשר והתמגרש (גיטין דף פח: ושם) אמר שמואל דפסול ומיתרץ ר"י דכל דבר שהוא מחויב לעשות הוי כמו מכר והכא הרי הוא מחויב להביא קרבן ולקמן נמי מחויב הוא לגרש את אשתו דמיירי בהנהו שכופין אותן להוציא אבל שלא כדין הוה כמו תליוהו ויהיב דלא הוא מתנה:

יקריב אותו מלמד שכופין אותו. לא דמי להא דאמר בפ׳ שור שנגח ארבעה וחמשה (ב"ק דף מ.) חייבי חטאות ואשמות אין ממשכנין אותן משום דכיון דלכפרה קאתו לא בעי משכוני דדוקא חטאות ואשמות שנאות על חטא לא בעי משכוני שרוצה שמאותו חטא יהיה לו כפרה אבל הכא גדר או נדבה אינן מכפרים והא דקאמר ניחא ליה דתיהוי ליה כפרה היינו ממה שנדר אשם לא ישלם נדרו עונו ישא והא דאמר בתורת כהנים ובזבחים (דף ו.) ובגיטין (דף לו.) דעולה מכפרת על חייבי עשה הא אמר בפ"ק דזבחים (דף ז:) דעולה דורון היא ולא מכפרת מקופיא (ה) מכפרת מקינעא לא מכפרת[ט]: **אלא** סברא הוא דאגב אונסיה גמר ומקני. ומ"מ כיון דמסברא ידעינן דאגב אונסיה גמר ומקני אמאי אינטריך קרא גבי קרבן למיכתב דכופין אותו וי"ל דאי לאו קרא הוה אמינא אע"ג דגמר ומקני כיון דאינו מתרצה אלא על ידי כפייה פסול הוא לגבי מזבח דזבח רשעים הוא קמ"ל שהקרבן נרצה: **גט** מעושה בישראל כשר בעבו"ם פסול. בסיפא מסיים ובעבו"ס חובטין אותו ואומרים לו עשה מה שישראל אומר לך ויש מפרשים דהוי פירושא דרישא כילד בעבו"ס פסול[ו] חובטין אותו ואומרים לו כו׳ ואין נראה דא"כ אדפריך ליה הכא מסיפא ליסייעיה מרישא דקתני דישראל כשר דאגב אונסי׳ גמר ומקני וכי תימא[ז] דישראל כשר משום דמצוה לשמוע דברי חכמים דא"כ בעבו"ס נמי אמאי פסול והא חובטין אותו לעשות דברי חכמים ונראה לר"י דהכי קאמר דבעבו"ס נמי כשר וכגון שאומר לו עשה מה שישראל[ח] אומר לך וכן מפרש בהלכות גדולות והכי מוכח במוספתא דקתני ובעבו"ס חובטין אותו ואומר לו עשה מה שפלוני אומר לך משמע דעל פי ר׳ פלוני שהוא חכם חובטין אותו וכשר הוא שהוא אומר להם לחובטו וכן משמע[ט] בירושלמי דגיטין דקאמר התם רב אמר ישראל שעשה כמעשה עכו"ס כשר באומר איני זן ואיני מפרנס תנא ר׳ חייא עכו"ס שעשו כמעשה ישראל פסול ואפי׳ אמר איני זן ואיני מפרנס הדא מתני׳ אמרה כן ובעבו"ס חובטין אותו ואומר לו עשה מה שישראל אומר לך ולא מה שאני אומר לך והא דאמר בגיטין (דף פח:) לפניהם ולא לפני עכו"ס כיון שהעישוי על פי דייני ישראל לאו היינו לפני עכו"ס דלפני עכו"ס היינו כשהעישוי נעשה על פי דייני עכו"ס[י]: **דבר** תורה **אפילו** בעבו"ם כשר. דכיון דבדין מעשים כאותן שכופין אותו להוציא דישראל נמי אי שלא כדין מעשה פסול כדאמר שמואל בהמגרש (גיטין דף פח: ושם) וא"ת ומאי נפקא מינה אם תולה בעבו"ס ומפקעת עצמה מיד בעלה דכיון דבדין עבדה וגם חכמים היו כופין אותו להוציא וי"ל דגזרו כדין אטו שלא כדין וא"ת להוה טעמא דמפרש בהמגרש דבעבו"ס פסול דבר תורה משום לפניהם ולא לפני עכו"ס ועכו"ס לאו בני עישוי נינהו תקשה ליה לרב הונא אמאי פסול נימא דאגב אונסיה גמר ומגרש וי"ל כיון שעל ידי כפייה עכו"ס נותנו הוי שלא כדין ושלא כדין הוי כמו מתנה כדפרישית לעיל וא"ת ואמאי מייתי הכא דרב משרשיא ההוא דהתם הוה ליה לאימויי[יא] דהא אמר התם דהא דרב משרשיא בדותא היא וי"ל דלפי סברת המקשה דחשיב עכו"ס בני עישוי מתרץ לו דפריך ליה בעבו"ס אמאי פסול ואי לאו בני עישוי נינהו לא הוה פריך ולא מידי דהוי כמו מתנה ולסברתו מסני ליה כדרב משרשיא: **הא** איתמר עלה אמר רב לא שנו. תימה לרשב"א דמשמע דלא אמר רב הונא תליוהו וזבין זביניה זביני אלא בשטר אבל בלא כלום חזק וקני לא וכיון דאגב אונסיה גמר ומקני מה לי האי ומה לי האי ועוד הקשה דקאמר ומודה שמואל היכא דיהיב זוזי משמע דלרב קני אפי׳ לא יהיב זוזי ואמאי והא תליוהו ויהיב לא הוי מתנה ותירץ דבהכי פליגי רב ושמואל דקסבר רב דאי לאו דיהיב זוזי לא הוה עביד שטר ושמואל סבר דמחמת אומם עביד שטר אבל אחריות לא היה מקבל כדאמר בהמזקק (שם דף נח.) עד שיכתוב לו אחריות נכסים: **אמר רבא** הלכתא תליוהו וזבין זביניה זביני. לאו דוקא נקט תליוהו דאפילו בלא יסורין אלא מחמת אומם ממון כי ההוא דעבדיה דפרדיסא (לעיל דף מ:) הוי זביני ואם מסר מודעא לא הוי זביני דקיימא לן בכרב הונא [דכתבינן] מודעא אזביני כדפירש הקונטרס ודוקא מכר אבל מתנה תליוהו ויהיב לא הוה מתנה אפילו לא מסר מודעא אי דידעי עדים אונסיה והיכא דמסר מודעא אפי׳ לא ידעי אונסיה כתבינן וכן בגיטין

והיכא

(ה) [ינמות קו.] קדושין ב. ע"ש ערכין כא., ב) [ינמות כ. וש"נ], ג) גיטין פח:, ד) [שם], ה) [שם עה:], ו) [שם מח.], ז) [לעיל מז:], ח) [גיטין מב:], ט) [דברים כד], י) ל"ל: לרב הונא דהיכא דליכא. רש"ל, כ) [וע' תוס' ד"ה ו. ד"ה יקריב], ל) [נתוס' דגיטין פח: ד"ה ובעבו"ס מייתו הירושלמי בהיפך ועי' מהר"ם], מ) [וע' תוס' גיטין פח: כד"ה ובעבו"ס חובטין],

תורה אור השלם

1 אם עלה קָרְבָּנוֹ מִן הַבָּקָר זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יַקְרִיב אֹתוֹ לִרְצֹנוֹ לִפְנֵי יְיָ׃ ויקרא א ג

הגהות הב"ח

(ה) גמ' בישראל כשר בעבו"ם כל"ל ואות ו' נמחק: (ב) שם דבר תורה אפילו בעבו"ס נמי כשר: (ג) השב"ם ד"ה בעבו"ס פסול וכו' לא גמר ומגרש כל"ל ותיבת ומקנה נמחק: (ד) תוס' ד"ה אלא מהא דתניא יקריב: (ה) ד"ה יקריב וכו' מקופיא. ר"ב פי' כפרה מכפרת אבל עדיין קפיה ולפה מי' ס"ק דזבחים: (ו) ד"ה גט וכו' כלך בעבו"ס פסול כגון אם מוכחין אותו: (ז) בא"ד וכי תימא דשמעא דבישראל כשר: (ח) בא"ד עשה מה שישראל פלוני אומר לך וכו' דעל פי רב פלוני: (ט) ד"ה דבר וכו' הוה ליה לאימוי הכא דהא אמר:

מוסף רש"י

יקריב אותו. אל פתח אהל מועד יקריב אותו, קרא יתירא הוא, דהא כתיב בריש יקרינבו (ר"ה ו. ובערי"ו קדושין נ.). מלמד שכופין אותו. לקיים מנדרו (קדושין נ.), המעושה. כמוקה (גיטין פח:). ותולה עצמה ביד עכו"ם. שוכרת עובד כוכבים אגם לכוף בעלה לגרשה ונאה עליו בעקיפין (שם).

קפ א מיי' פי"ד מהל' מעשה קרבנות הל' מז סמג לאוין קלח:

קפא ב ג מיי' פ"ב מהל' גירושין הל' כ סמג עשין כ טוש"ע אה"ע סי' קלד סעיף ה וסי' קנד סעיף כח:

קפב ד מיי' שם וסמג שם טוש"ע שם סי' קלד סעיף ח:

קפג ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ט:

רבינו גרשום

יקריב אותו. דלגבי עולה אותו יתירא הוא וקאמר מלמד דכופין אותו להקריב כשנדר. דניחא ליה דתיהוי ליה כפרה בקרבנו וגמר ומתרצה: כופין אותו. ליתן גט לאותן שכופין אותן להוציא כגון מוכה שחין ובעל [פוליפוס] כו': התם נמי סבר. האי מוכה שחין מצוה לשמוע דברי חכמים שנזרו כן ומתרצה. אלא סברא דכי אמר תליוהו וזבין דזביניה זביני דאגב אונסי' גמר ומקני: גט המעושה. ע"י ב"ד ישראל כש': תולה עצמה בעכו"ם ט) שאנס עצמה לגרשה. התם נמי נימא אגב אונסיה גמר בעל הבית ומקני ליה: מודה שמואל היכא דיהיב זוזי. דגמר ומקני ליה: מאי איכא למימר. אמאי אפי' קרקע בדין הוא דיש לו דאגב אונסיה גמר ומקני. אין ודאי יש לו קרקע. והא דרב ביבי מימרא היא ואינה עיקר דאינה לא משנה ולא ברייתא כי אם מימרא בעלמא:

ט) נראה דל"ל שיאנס את בעלה לגרשה.